

Istoria **BESERECESCA**

pentru folosulu tenerimei romane teologico-scolastice, pre scurtu intocmita

de

BASILIU RATIU

Canonicu Lectoriu si Asesoriu Consistoriale in Archi-diecesea Albei-Julie,

ceea ce o opublicaramu mai ieri in unulu din Numerii Gazetei, e dedicata noului Metropolitu si precauventata in tipulu urmatoru:

ESCELENTIA TA

Prea lumnate Domne

ARCHIEPISCOPE

Acestu compendiu de „Istoria Beserecesca“ are de a si multiami Escelentiei Tale esirea sa la lumina. De orace Esc. Ta, cá un patronu mare al scientieloru, si zelosu inaintatoriu al acelor'asi, ai despusu: ca pentru naintarea culturai clerului. atatu a celui teneru, catu si a celui betranu, tote studiale se se prefaca in limb'a materna; — si precum pre alti onorati barbati i-ai provocatu la elucrarea celoralalte studia teologice, asia si pre mene mai indetoratu, nu numai la compunerea unei Istorie Besericesci pentru scola; ci compusa legunduo si aprobanduo, mi-ai datu stimulu, ca catu mai curundu se se tiparesca, si se se propuna in scola.

De aci precum Esc. Ta ai fostu caus'a indem-natoria la acestu micu opu, asia se cuvene cá Esc. Tale se fia dedicatu. Deci cu tota devotiunea, pre lenga aceea umilita rogare Ti-lu dedieu, cá

primindulu cu parentiesc'a bunavolientia, se-lu sprigini, cá o primitia cu adeveratu imperfecta; inse cá un'a ce póte sierbí de motivu altor'a mai bene versati in acestu obiectu, spre a pasi mai incolo in largulu lui orizonu.

Pre lenga care cu tota devotiunea sum

Al Escelentiei Tale

celu mai umilitu sierbu

Autoriulu,

CATRA LECTORII!

In defectulu unui opu mai perfectu de „Istoria Beserecesca“ primesci aci Amate L! un compendiu seau o cuprendere scurta a celoru mai insemnate eveneminte prein cari a inaintatu ori inapoiatu statulu beserecei crescine.

Indemnulu la scrierea acestui compendiu mia fostu: obligatiunea impusa decatra superiorii mei, carii spre departarea prejudeciului pentru clerulu nostru, ca si candu in evulu acestu lumnatu, in care artile si scientiele facu nesce pasi gigantici, numai noi am dormita intr'o nepasare langeda in privintia scientieloru — audecretatu sessionaliter: cá tote studiale teologice se se prefaca in limba materna, prein aceia barbati, caror'a le au fostu in tempu mai indelungatu obiectulu cuprenderei lor; si se se intocmesca dupa debuentia candidatiloru de teologia, carii numai in limb'a materna se pregatescu la statulu preutiei. Dein acestu motivu dara, precum alti onorati barbati au primitu prelucra-rea celoralalte studia, am primitu si io insarcinarea de o compune acestu micu opu de Istoria Beserecesca,

care lu dau la lumina cá se plenescu preintr'insulu defectulu scolei, intru acestu ramu de scientia, care pan'acum a fostu cu totulu delaturatu in limb'a romana. Pentru ca de si unele parti ale Istoriei Beserecesci se afla in manuscriptele parentelui Samuele Miculu (Klein) si in Istori'a Beserecesca a marelui nostru barbatu Petru Maioru — prea bene lucrate: totusi lipsindu pan'acum un studiu sistematicu, dupa intregulu seu cuprensu, pentru scola — a fostu necesariu, cá acestu defectu ori si cum se se plenesca.

In cátu s'a facutu destulu acestei cerentii prein opulu de facia, va depende dela judecat'a on. publicu. Eara tu amate L! esci rogatu, ca deca acela ti s'ar vedé mai meseru de materia, seau cu scadiamente si erori, se nu properi cu judecat'a; ci sciendu bene, cumca a incepe o cale noua, totudeau'a e mai greu, de catu a pasi pre cea amblata, ori ce vei aflá de indereptatu, descoperindumi, bucurosu primescu indereptarea.

Primesce dara acestu opu cá o primitia, si nu te oprí prein defectele aflande dela lectur'a lui; caci pre lenga tote scadiamentele, vei aflá intrinsulu insemnate cele mai principali evenemente, si firulu naturale al Istoriei asia tiesutu, catu dein singuru acestu compendiu vei poté se culegi mari folosa.

Scrisam in Blasiu, 10. Iuliu 1854.

Basilu Ratiu m. p.,
 Canonicu lectoriu.

ORIGINEA AMENESTRATIUNEI CIVILE.

Pe tempulu candu omenimea erá astrensa de a impopulá o parte mare dein surfatiá pamentului, devuira se fi fostu mai multe familii, cari sub inspectiunea Intemeatoriloru respectivi formau Insociri deosebite. — Dupace fiulu trecea peste ani minoritatei de si Tatalu seu nu mai avea nici unu dreptu naturalu de alu tineu sub ascultarea sa; totusu se pote presupune, cá pana candu era elu in vietia isu pastrá un dreptu netiermuritu asupra generatiuneii intregi, caci celu ce nu se supunea autoritatei lui se cugetá de impiu. —

Ce e dreptu la inceputu nu érau atatea ocaziuni de a se statori legi sipse, caci demnitatea

si reverintia, ce o avea capulu familiei, érau de ajunsu spre a infrená spiritulu de suprematiá a infocatei junimi, — pe incetu pe incetu, dóra chiaru cu invoirea tutoru membriloru a unei si aceiasi insociri se statorira nescari legi, la cari dedura ocaziune coruptiunea, ei pana si in gradina omenimei incepu a-si vari capulu preintre plantele celea dese de inocentia. — Esecutarea acestora firesce ca se concesse capulu de familia, care prin acésta dobendira una autoritate legitima. — Statorindusi locuintiele diversele colonii, capii la cari erau supusi dupá mesura intiepleptiunei, si a zelului de care erau insufletiti se prevediura de nescari asiedamente, prin cari sa se naintedie fericirea supusiloru, si astá facu ca unii capi de familia se aiva unu respektu forte mare; asta facú ca unii Domnitori se ajungá la una potestate netiermunitá, si se statoreascá o forma de regimu ereditaria in persona generatiuneii sale. — Candu din contra altii prin molitiunea animei loru atrasera asuprasi totu dispretiulu, prin urmare de si erau suferitii pe vietia ca capi, dupa morte ansa demnitatea deregatorieii trecea la acela pre care ilu alegea prin comunulu consensu. — De se nascea certe intre doue familii invecinate, in locu ca nodulu gordicu selu desfacea prin ascutitulu sabiei se departau cu locuintiele una de alta, si acésta fu cea mai aproape ocaziune de a se impopula pamentulu. — Astfelia dara cu tempu se nascura felurite forme de regimu dupa mesura intiepleptiunei capiloru alesi prin comunele consensu. — Toti scriitorii se unescu intru aceea, ca in forma de regimu patriarcala ce era usitata in vechime poterea de suprematia éra concessa celui mai batrinu, cu tote acestea nicairi nu se dice ca Nimrodu aru fi fostu celu mai betrinu de si se scie ca elu anca in teneretiele sale forma unu regatu. — Deaci potemu deduce, ca elu la acésta a fostu ajutatulu prin istetia sa cea extraordinaria caci altmenterea nu potea se supuna pre cei mai betrani arbitriului seu, — mai multe familii patrunse de bunetatea instituteloru si dreptatea lui se supusera lui de buna voia, ilu recunoscura de capu, si prin acésta predominira peste una multime de omeni cu multu mai mare de catu aveau contemporanii sei Domnitori. — Cu tempu ansa se straforma forma de regimu patriarcala, caci conducatorii deosebiteloru insociri adoptará titlu de rege, de si potestatea loru de multe ori era restrensa la una singura cetate,

— candu apoiu escanduse certe nu se padia normativulu prepomenitu fara se atacara unulu pe altulu cu putere armata, si celu ce reusia de invengatoriu isi intendea sferá de activitate asupra populatiunei celui invinsu, astfeliu animatu de fortuna isu lua pretestu de a face escursiuni mai departe, cucerendu cetati si sate panacandu teritoriulu seu ilu ardicara la o estensiune importanta, candu apoi eroii de genulu acesta traptara pre cei cuceriti dupa mesura ungru preiudetie, seu a inclinatiunei de anima. — Unii in idea loru ca Domni netiermuriti preste cei invensi ii despoiara de tote averile, ei condemnara la sclavi'a cea mai ticalósa. ii aplecara la lucrurile celea mai storcatorie de sudori, de unde apoi se nascu numirea de liberi si sclavi, ce, dorore, pana in ziua de astadi totu mai exista in lume; — 'era altii stramutau pre cei invinsi in alte provincii, unde assemnandule locuintie si pamentu desceptau in ii gustulu de economia, — altii din contra se multiamiau daca cei invinsi isu rescuaparara libertatea prin bani, lasandui ase folosi de legile, libertatea, ma anca si de capulu celu legiuitu in fruntea amenestratiunei publice; cei mai prevediatori isu castigara prin acea simpatia noiloru supusi, caci le dedea asemenea drepturi, asemenea libertate, de cari se bucurau ceialalti suditi, si in modulu acesta unindu interesele mai multoru populi, ei contopia in unu corpu mare, a carui marire era adorata in seclii. —

Antonelliu.

Versuintii romani.*)

PREVORBIT.

Inaltul Guvernáment militaresc al tiei de corana Ungari'a, de la Bud'a, prin gratiosul rescris dd. 21-a lui Martisor 1852, N-rul 838 susastérnerea Marielor sale Josiv Pop-Selagian si Dimitriu Joanescu ca Inspectori ai scólelor romane in Districtul Oradan; aproband programul facut in privinti'a infiintariiei Sotietatei de Leptura a Junimei romane studinte la scólele Oradane; studintii acade-

mici de atunce, in intielesul programului atins, constavilaru sub supravigiarea Mariei sale Josiv Pop-Selagian, susnumitului Inspector scolastec si Rector al Seminariului roman d'in Oradea Mare, si conducerea V. Domn Sandra Roman profesórelui limbei romane in scólele Oradane, asidiementul acest'a salutaru asia: ca pe tot anul scolastec se dea la lumina una carte — Almanach — beletristeca, — intieptiesce deducand inse, ca un asémenea produpt numai al fragedelor teneretie, nu va pote se aiba acel'a folos, care s'ar cere se-l aiba un asemenea op literariu, acercat de un public cum e romanul; care parte pentru partinirea in floririi limbii, dara cea mai mare, dorind se-si cascige deplinit'a cunoscintia in limb'a parintiésca, cetesce cu curiositate cartile romanesci; ca sa se póta macar in cat-va curespunde cererei publice: doriau ca unii barbati, cari si pana aci si-or emeritat cunun'a in vietia-le pe campul literaturei naciunale, se ne sucurga in Almanach, cu unele elucrate de ale sale; acést'a cauza-ne inse, nu si-a aflat partinirea dorita, — totusi, ca delaturarea acestui scadiement al literaturei nóstre, se nu i-se in créda unui-a venitoriu al ei, ce clar acum e tempul se si-l funde, prin inviatiuirea desveliciuniilor descepte facute pana aci: iatrepriseram darea la lumina intru un'a culesiune, versuitele cuminecate in organele nationale, incepend de la 1838 in cóce. —

Ca-ci d'in parte-ne, recascigand aceste Fóie pentru bibliotec'a Sotietatei nóstre, dupa ce cu tóta sirguinti'a cercandu-le ne-am convins, fatia cu tot insul, care si-au portat prin manele sale organele aceste in atat folositorie spre desveliciunea limbei, cumca: tenórea acestór'a cea mai placuta, si spre in florirea si inantarea culturei limbei mai mult conducatorie, au fost versuitele cuminecate in ele; n'am potut judeca alte produse literarie, in atat amenintiate cu nemicirea ca aceste versuri mai demne a se retipari, decat ele; ci a debut, ca proieptul sternut in siedinti'a sotietatei d'in partea Domnului Conducatoriu in ast'a privintia cu comun'a nóstra convointia se se apróbe, — si sciind ca „Perumpit Acheronta Hercules labor“ speram, ca in decursul acestui an scolástec se dam la lumina d'in aceste versuite u' culesiune macar de 30 de cóce, ca sub anul urmante se potem esi in fine cu ediciunea totor acelor'a versuri, cari s'ar afla resfrate prin vericari Fóie naciunale, cu prepusul

*) Nu lipsimu a cumineca si precuventarea la ederea versuriloru natiunale, pentruca sa vedemu, cu cata caldura procede zelós'a tinerime din Unguri'a la pretiuirea suveniriloru natiunale si la tiera lecturiei in limb'a sa. R.

sé i mai adăugem inca acestei-a culesiuni, si cantecele populare, ce le vom poté culege in vacaciuni, d'in dur'a poporului patrielor năstre, si in alt mod.

Déca inse spre tot scopul năbil conduce u' cale netaiata de urmele totadietatei; déca desudarea spre tot ce e mai sublime si maretiu, cere faptecetatea omului la un camp afara de oficin'a fapteleor totadiarie: cine e moritoriul, care a inantat pe aceste carari nepericlitat!? Contra pedecele provenite d'in despretiurea unor'a in privinti'a acestor versuite, si a modaletatei urmande in edarea lor luptandu-ne de si nu firam rebatuti, a debut inse se ne intardiam pe calea contra scopul prefipt, macar asemenea năstra intreprindere, afara de inavutirea literatūrei naciunale. n'au atintat neci u' deplinintia de limba; spre mai mult neci ca ni-a potut fi mediu abil, neci potiintia junctiilor ni-a ertat a conlucra, — noi prin darea la lumina a acestor'a versuite, am dorit a contribui numai la fundaciunea literatūrei năstre, séu de neci atata ni-se érta: a nutri macar cu sudărea-ne un semu de viétia limbii parintiesci d'in antecetatea ei, pentru venitoriul viitorimeii, — si multiamita generăsei năstre intielegintie, carea in prenumeraciune a binevoit a partiia intreprinderile năstre asia: incat (alaturand sumei venite d'in prenumeraciuni si d'in banii societatei) avem onóre cu ast'a ocaziune ai impartasi prim'a sarcina d'in „Versuinti Romani“ carea cuprindend in sine multe versuite ale caror'a autori si-or avut viétia in alta etate a naciunei năstre: recrutia un tesaur pretios d'in trecutul literatūrei naciunale, spre inavutirea venitoriului acelei-a, un tesaur literariu ca acela, de care noi numai versuitele ni-le putem reputa; ca-ci acele putine carti literarie ale năstre, scrise in stil solut — putem dice — tôte (?) sent traduceri de pe alte limbe straine, tôte imitaciuni, apoi préconoscute e datina acea smintita a scrietorilor nostri, d'in carea le fôrte place a restringe curgetatea limbii romane, dupa firea ácelei straine, d'in carea-si traduc opurile asia: cat limbile d'in cari s'au facut ce-va traduceri pe romania, dóra aiba mai au ver u' regula syntactica, carea se fia remas neaplecata si in pros'a romana, incat nu se poté denega, cumca limb'a romana numai in versuintia sa si-a retinut sborul neaternat, pentru ca limb'a năstra nu numai e mai abila spre versuintia, decât acele straine, de pe cari traducand, ne place a le tiné de model in cultivarea ei: ci ea intrega e u' armonia dulce, si versuitele romane, ciar si

cantecele populare romane, au cu mult mai mare fromsétia in sine decat a le ori carui-a popor; pentru ca pe cand alte limbe ciar u' turburaciune syntactica, in carea de la légan incepnd s'or crescut garbove, ca se póta produce un vers: si-a numesc Aesthetica; in versuintia limbii năstre cu u' spicaciune simpla se poté vedi; carea insusitate rara numai u' limba ánteca originaria — cum e roman'a — poté avé. —

Inse nu numai spre lamurirea astei deplinintie firăsci a limbii năstre, intrepriseram facerea acestei culesiune versuale; ci ca readucand érași in cunosciintia publicului roman versuitele aceste incantatórie, tot legintele, ocupandu-se cu asémeni produse orginarie, se-si póta recunoscce acea simpletate sublime a limbii sale, carea ciar numai in versuintia atat culta cat si populara, si-a potutu-a pastra, si marind amóraea contra limb'a parintiesca si gustul a cetii in acei-a: unii carii pot se aiba a mana mai bune medie atat spiretuali, cat si materiale decât u' junime; se se indemna a da la lumina u' culesiune continuativa a totor versuitelor romane, cari cu u' multime mare sent resfirate séu in Făiele páblice, séu in unele ediciuni mai mici si fára forma; ca-ci versuintia ori carei-a limbe, e bas'a cultūrei ei, carea limba n'are versuintia, neci literatūra, neci viétia are; ver carea limba cu versuintia si-incepe cultur'a sa, si numai prin acea se elapta la deplinintia clasica; pentru acea neci u' ginta are ceva, in privinti'a literatūrei limbii sale, mai pretios, mai demn de pasirare, decât versuitele.

Cu privirea la aceste intrepriseram si noi retiparirea acestor versuite naciunale, d'in intererul literatūrei tot de u'data precautand: ca neci tieseter'a, neci curatietatea limbii urmate de insasi autorii lor, se suferé scimbetate; ca nu numai desfetare se-si alle in d'insele legintele, ci de u'data se i-se lamurésca si gradat'a inantare a cultūrei limbii, — ca asia se póta dejudeca si cea mai tardia posteretate: incat s'a desvelit limb'a romana in restempul decand s'or inceput făiele páblice, pana acum. Sent inse unele cuvinte — putine — cari le au folosit scimbate cu ale autorilor acestora versuite dar si aceste cu totul ca sent numai de acele, cari altcum si pe atunci au fost in próse de comnu usuate séu d'in neluarea a minte a decopiantilor pentru tipariu adaptandu-le, séu pentru ca ale autorilor au fost nescé strainismi in atât incalciti: cat cu intele

neci porúran sci: cum sé se scria cu literéle strabune. —

Era ce se atiaje de binescriintia: ne-am straduit a scriá cuvintete asia, pe cum le si rostim; ma si adaptarea literéi: h. între: c. si i. á am incunjiurat crediend ca neci aci se cere dupa firea limbei ce-va aspriiune in rostintia (precum ar voi unii) ci numai atá'ta a sci: ca, pecum tóte cósunantiele scímbariése, asia si liter'a c. si-retine súnetul originariu in ásémene locuri, cari noi, pentru usioretatea legintelui si cusecintia gramatecala, am dedat a le insemna cat se póte mai simplu.

Si cu aceste descídem in antea O públic culesiunea Versuintilor Romani, carea, pana ce ne va uni acésta sotietate, séu un bratiu mai potinte nu á va intreprinde; vom continua-á pana ce vom poté-á-duce la finea-i presipta; convinsi fiind cumca tot versuintul, cuprins in ea, are in sine destula deplinetate spre rebaterea ori careia critice scilicite, ce judeca versuitle romane de unele fugitive, fara spire, si fórma!

Oradea Mare $\frac{1}{13}$ Iunei lui Coptoriu 1854.

(NB. I, si á=ó nu erau de ajunsu. — R.)

D I P E R T A T E A.

Бршаре дин Н. Пареш.

Катастрофа торгеи лэи Стефануце каре се пэреа къ ар прекърна пэтимирле дупэвтрэа дереи, и дескисеэ марэ перикоме не дин асарь, дар тор одать readhase партиделе персонале шэ политиче дн зна снгарь дэмоиторе: а лэа шэсэриле кэвэице пентрэ пэпэвтрэа патрией. Аконерид къ велэа зигэрей криминале лэи Стефануце, Борэи аз декретат а и се фаче дн Монистереа Нэтуа о дн шортэтаре деампэ де демнитатеа че аз пэргат, шэ деакъ ла ачеа окаяние с'аз възэт лэкрини вэрсэнд, ера пэмаи пентрэкъ къ ачел Домниэ се астрэка чел де не зршэ дин династия стрэвэчигэ а лэи Драгонэ. Дэйз ачееа, се дитрэшэ ла Съчеава, реэиденция дереи, Сенатэа, че пэрта титэла де дйрентате, сире а се конесэвэги десуре челе че зршаэ а се пэне гравник дн лэкраре. Маи пэинте, тоать оастеа, с'эв възэ канитани, се тримешэ не ла деосевиге мардени але дереи, шэ се прокетэ аднареа репералэ естраординарь; конисэв: дин клэря шэ дин тоате трентеле воерилор шэ воеринашилор, ка с'э пэшаскъ ла аледереа лэи Домниэ дитрэ чеи май вредничи дн старе де а пэрта асэ дналгэ

сарчинэ дн о эпохэ атэвэ де фэртэноасэ. Дар аторэ-пропрэла шэ амбиция, недесэвэриге де патэра оменеаскъ, п'аз с'эвэс де тот пичэ дн иста окаяние зпелтириле челе криминале. Дин воерии чеи май вредничи шэ апрози, парте аз перит с'эв севэреа чеа крэпэ а лэи Стефануце, парте аз тэрит дн есэиэа стрэвэчигэ. Шэ снгарэ воерэ, кариле дитрэчеа дн свирт дитрэпринзэторэ, ера Воруикэа Тротэманэ, ачеста поседеа тоате дэсэвимиле де а ацэвде ла зпэсконэ пропэсэ приу кэиле челе май пеледэиге кареле пэгия аконерэ къ велэа инокрицей. Дэйз че дн ширэ диделэуар де ани аз шэист а се динэ дн носэвэ де вистерникэ ал дэрей дн воере аз аднар марэ авэвэи приу фелэвэриге модэри недэвэриге, алои приу лэвэшпирле, с'эвэвэриле шэ дидэвэриле сале, грэвэнд къдереа лэи Стефануце, аз кэрегат ла модэа ани асэвэра аледереа де Домниэ. Дэсэвэ фидэ къ пичэ пэметеле, пичэ фантеле сале дн принда дэрей пэ дэфэдомаш титэри агэвэ де стрэвэчиге. ел с'аз дитрэигэ а адемени дн проектэ с'эв не Михэа Хатманэа, зпэикэа ветеранэ реперантэс, рэтамэ дин эпоха лэи Стефан ВВд с'эв каре къ гэорие аз комэтарэ май алес ла фэиноаса пэвэлие де ла Баиа асэвэра рецелэи Бугарей Мэтиеш Корвинэ. Михэа дэми ацэвэ ла 84 ани аи виегей, ера дэкъ верде де вэртэте шэ де свиртэс, пэмаи къ аневое с'аз дидэулекар ла провэвэриле Тротэманэази де а пэ се фери де о сарчинэ, дэми гуреа, дар стрэвэчигэ. дн каре авеа а се фаче пэпэвэригорэ приу шэвэвэригеа патрией. Дн ачестэ план Тротэманэа аз трис не воерэа Козма, кареле авеа пэвэтэ понэларитате дн дэвэрэ шэ къ кариле пэсэсе ла кале кондичиле дэшиэвэриле Домнией вийтоаре, че се рэвэвэа не о конвенция секретэ къ, дэйз че се ва аледэ Михэа де Домниэ, ачеста па дэфэвэса не Тротэманэа, кариле дэйз шоартеа лэи Михэа с'ар с'эи не тронэ ка зпэ лэвэвэигэ моштениторэ. Тоате ачесте се конэвэрарэ дитрэ пэргизани дн аднареа понэвэри дн иста зилей де аледере, каре се пэвэлиасэ дидатэ дэйз сосиреа Арманэази Шэвэтизичэ къ чеи де не зршэ денэградэ аи дереи де дос дитрэ карии се пэшэра шэ Черинэс. Дар май пэинте де а ацэвде ла Съчеава иста ветеранэ къ Петрэ шэ Домнина, вэдинчони цэвэвэрей дате протэвэицей лор. аз трекэв не ла Хэртэвэ, снде пеледричэа жэвэ аз гэсигэ касэ пэрингеаскъ пэрдатэ шэ пэвэсигэ, къчи дн титэвэриле дин зршэ а лэи Стефануце домниэ анархия шэ воерии дидэградэ, прекэвэ ера пэринтеале ей, ераэ сокотидэ ка ревелэ шэ авэреа лор пэвэвэсигэ. Вэзэндэсе амэс офанэ, шэ

дъпъ съферинделеи дикъ мисиръ ши де аверea пь-
риндаскъ, дъпре дидемъла прогекторилор еи аз
хотъриг а реклама ла Съчеава а 'и се фаче леце
ши дрепгате неутръ тоате пътимиріе ши дазпеле
сале, къ скопъ а просфора знеи тьпъстриі тоатъ
авереа еи ши а са персоанъ.

Пе кънд Тротъшанъла ши Козма, къ партида
лор днаинтеаъ планъла ши прегьтиаъ тоате спре
реализареа са, дъспре аатъ парте зп тикъ пьтъръ
де патриотіи дп а кърора фрзпте ставъ Хат. Брѣтъ
ши Хъреа каріи дпдълесесе ачеле зрзпрі, ераъ де-
терминаді а се опъне знеи адепері местешзупте че
авеа съ фіе дп фолосъла звзіа къ скъдереа инте-
ресълаи пьвлік. Кътръ ачестіа, дпгьтплареа аз
адъс, къ Домпна с'аз адресат дп казъа еи ши аз
афлат дп тръшиі апърѣторі ши вндекѣторі казъеі
сале, еар еа, каре пьрта дп къдет а еи планъ ть-
редъ, аз черет а се дпфьдопа дпсаші днаинтеа
Дирентъдеі спре а еспъне пътимиріе ши а реклама
дрептъріе ачестеі жъне. Шантеличі аз репортат
дъспре лъкръріе сале дп деара де жос, кът
тоате политііе, сателе ши котъзріе, аззпнд де-
спре періколъла дп каре се афла патріа, аз жьрзпт
аі просфора авереа ши алес дп асемене манифес-
тадіе с'аз деосебіт пьскаріи лъкълъі Брѣтс, дптре
каре зп жъне Ръзешъ аз дпарнат зп сѣолъ де
зна сътъ Міліані пе каріи 'аз кондъсъ пе а са кел-
тзеалъ, спре аі дпшпра дп оасте, еспзпнд ши зп
фактъ де апрозіе а ачестві жъне, тьтплат дп
кърелъ кълѣторіеі пе Дъпъре, зпде ла дптрарѣа
васълъі дп гьра Сиретілаі, зп вас де піраді зп-
вля съ'л атаче, кънд ачест жъне, къ о ськъре дп
тъпъ сьрпнд ши акафьндъндъ-се дп апъ, аз фькьт дп
коаста васълъі о хьтъръ аша де тьре дпкът
маі пайнте де а фі хоціі атпнші де арте, с'аз къ-
фьндат ши пьзупіи д'интре іі дп потъ аз ськъпат къ
вїеда. Дпшптиндареа дъспре ентъсіазпмъла локъі-
торилор неутръ зпърареа дъреі, аз фост де зпн
азгьръ, ши Дирентатеа дпкъвпндпндъ сентпментъла
чел патріотік ши апрозіа жъневлъі Резем, аз рьп-
дзпг а 'и се да дп оасте зп пост вредпк. Еакъ
сосі ши зпза чеа тьре а адедереі Домпълаі, дъпъ
аскългареа знеі лігьргіи солелеле, се дптрзппръ
дп салла кърдеі Домпешгі Сенатъла, Денътадіі
ши дрегьторіі дъреі. Ачеа кърте къпрпнсъ дп
четъдъзеа Съчевеі, пе дпкълїмеа че домпеазъ престе
політіе, ера дпкъ дпн адъпкъ антїквпгате зрзпгъ, дп-
съ дп стареа де фадъ де Александръ чел зпнъ адъсъ.
Аркаде готїче се рьзътаъ дп саллъ каре пе

колоане де ачел стїлъ, дптре каре пе треі трепте
се дпкъла тронъла Домпескъ, къпъзрат де павезе
де скътърі лъате дп вътълаі де ла дъшпані ши
каре се разътаъ пе асемене дарде ши аате
зпелте де резвелъ ши тоате зпвріте де ван-
дїеріе пацілор дпвпнсе, деасъпра спетезілор
тронълаі, се педеа пе пьрете портретъла лзі Сте-
фан чел тьре, еар тронъла ера дпвълїт къ о хор-
вотъ неагръ, дп семп де долїла пьвлік. Довъ
рьндзрі де фотеїе ераъ дпшпрате дпн амбе пьрді
але тронълаі, днаинтеа кързіа ста Постелїнкъла
Шерне дпнд дп тьпъ зп пергамент ши дресъріе
офіціале. Маі дптръз дптраръ Мітрополїтъла ши
Епїкопїи де Рьдъзъдъ, де Роман ши де Хъші, апоі
воерїи пьрпндїи дъреі, дп а кърора фрзпте пьшіа
Мїхъла Хатман кареле къпрпнсъ зп лок де а дрепта
тронълаі, дъпъ ел Тротъшан, Козма, Хъра Берле-
деанъ, Бартік Ворпк тьре, портаръла Балїка, Къ-
коаръ, ши Матїеш, еар спре сьпнга се апъзларъ
Пост. Брѣтъ, Хъреа, Петръ Бартік фїзла ши дп
зп семп-черкъ къ ачестіа с'аз ашезат денътадіі
алешї ши трїемшї дпн партеа полїтіелор дъреі.
Дъпъ че Пост. Шерне аз дппъртъшпг адъпъреі
скопъла чел тьредъ ал сьетъреі, ла каре еа ера ке-
натъ, с'аз пьтерат кандидадїи каре дъпре леделе
дъреі пьтеаъ авеа дрепт де а фі алешї. Деъвате-
ріе асъпра мерїгълъі фїе-кързіа кандидат, ераъ
дпделъпгате ши апрпнсе, патїміе амвїдіеі ши але
интересълаі ковършіаъ сентпментъла чел дрепт дп
фаворъла вїелълі пьвлік, ши асгъ адънаре дп фь-
допа дп зрптъ трїстъла спетакол ал елементелор
звзі резвелъ чївл. Дпн къвпнте аспре се дпкърпъ
чварта чеа маі апрпнсъ, ши ачеі маі дпфокаді пь-
серъ амъ тьпа пе тьпъпкїзла спатеі, кънд де о
датъ сьнетъла : „Татарїі“ рївомтъ сьв волтеле ан-
тїче але саллеі, ши прпн дпдесїреа адъпъреі ішї
фькъ лок зп кърїеръ дппъзверат, карїе адъсесе
де ла Паркалавъла дпн Четатеа Аавъ штіре, къ
о оасте пьтероасъ тречеа Ністръ. Ісгъ евенї-
мент аз електрїсат тоатъ адънареа, партида Тро-
тъшанълаі, фолоспндъсе де ел, ре'пной опптелїе
сале; періколъла емінептъ дп каре тоді се възъръ
къпрпнші, аз амордїт патїміе персонале, ши фьръ
предет тоате вотъріе се концентраръ дп зпн.
тъпгпндъсе фїе-каре кандидат къ ані'чеі днапнгаді
аі ветеранълаі Мїхъ пъ вор дптръзіе а фаче вакант
тронъла. Дпдатъ се фькъ ши дресъла офіціал, дп-
търїг дъпре датпгъ де сьъскрїсъл ши де сїдізла
метъврїлор Адъпъреі, ши трапандїи прокламаръ де
пе тьрпнацъла кърдеі адедереа лзі Мїхъ де Домпъла

Moldovei! Solenigatea viserichească, ce avea să dăturască actul alegerii, săvârșit a se face a doua-zi, ear aчеста с'аз консонант а лза т'всъриле челе маі гравниче дн прівіреа с'гвранциеі стат'влі, ші а да аск'латаре рекламацилор попор'влі.

Не к'нд ера Дирентатеа д'нк' д'т'р'в'н'гъ, Бр'т'а, д'зире ж'р'в'н'ца датъ, аз есиас ад'в'р'еі р'н'р'еа чеа инфатъ а знеі ф'и'че де воеръ, пл'н'г'т' д'зире ord'н'а л'зі Стефан'д'у, а еі авант'р'е ші min'v'ната ск'в'паре, предареа аверей п'р'п'тешт'и ші черереа еі а 'і се фаче леуе ші а се р'нд'зі ла о т'в'п'с'г'р'е. Спре а л'т'в'р'и ачесте аз проп'с'е ка ад'в'пареа с'з аск'лате есп'в'нереа знеі фемей вените ла д'н'са де ла марциеа ц'р'ей. Domnina ф'з д'т'род'в'с'ъ дн салъ, а еі аер т'в'р'еу де матронъ, порг'л чел ант'к' ші негръ, семнал ала дол'вл'зі, аз д'н'с'ф'лат ад'в'р'еі зп sentiment de respect ші де к'р'п'озитате, еа ц'неа дн т'в'п' зп пергамент, не карилеа ded' л'зі Бр'т'а ч'л' деп'с'е не маса Логоседіей. Боеріи, д'н'с'р'ч'наці к'з черчетареа ачест'в'и актъ, д'д'с'р' зп семнъ де т'р'аре, іні ф'к'зр'ь кр'в'че. ші с'г'р'гаръ: „D-Zeală! Min'v'нате'с' фантеле ші м'стеріиле тале! Зп ф'и'з адевр'ат, д'н' ос'л' л'зі Стефан' BВd, тр'еанте! ші ачест' дрес' іа кіатъ ла к'з'рономіа трон'вл'зі ц'р'ей! — Ла аз'і-р'еа ачесторъ к'в'н'те, сімтоаме де т'р'аре, де в'к'зр'іе ші де зр'іе се д'к'р'в'ч'іаз пр'н' вор'в'е ші пр'н' семне Тротъшан'ла, маі алес, прор'в'н'еа; дн к'в'н'те де пластограф'іе, де д'н'ш'л'в'ч'не, п'л'п'ь к'нд' Міх'л'а, ка. трез'н' пр'н' а'т'а згомор, се с'к'л'ъ, ші чер'нд' аск'латаре аз зіс: „Prin voia vostre алес, даторъ с'нг' а рості адевр'л' ші дрентатеа в' т'в'рт'р'іс'еск'з амъ, челе че ам' п'зр'ат д'н'гронате дн сіаз, к'з репосат'ла Мітроноліг' Теоктіс'г'ъ, дн оара тордеі, т'в'аз кемат ші ш'в'аз д'н'к'ред'н'дат секрет'ла чел ц'неа де ла Стефан' BВd: к'з деакъ в'р'о д'неоаръ ар' авеа а се с'г'н'це дінастіа л'зі Драгоні, ші с'з р'ш'не трон'ла ф'р'ь к'з'роном, аної д'рентатеа воер'лор с'з алег'т' де Domns не зп ф'и'з ал' л'зі, не кариле л'в'аз л'с'ат дн віеадъ нек'в'поск'ят, ші а к'р'в'зіа т'в'т'ъ, пре. л'в'г'ь дрес'л' че ел 'іаз дат' скр'іс де т'в'на са, ва д'н'с'ф'доша кіар інел'л'а к'з каре л'в'аз сіцілат; ші кар'л' п'зр'та п'л'п'ь дн оара р'пос'с'р'ей сале, деуі, деакъ ас'т' фемее ва прод'в'че ачел інел'л'а, ат'в'н'че п'з се поате д'н'доі десуре адевр'л'ъ. Челе че доі францілор ші ф'и'зор ад'і алес, D-zeu д'нк' п'в'аз д'н'д'з'р'г'т' пр'н' вісеріч'еаск'з віне-к'в'н'таре; ші маі в'зр'ос де дес'фаче пр'н' ас'т' min'v'нате' десконеріе, ех дену дігн'і-

tatea la p'чоареле д'н'алт'вл'зі монтеан! Віе, с'з не д'н'к'п'т'мъ ші с'л'а д'н'л'д'ц'т'мъ. „Domnina скоасъ д'н' сіаз інел'л'а пред'в'ос, пре кариле, д'зпъ че Міх'л'а л'в'аз рек'в'поск'ят де адевр'ат а л'зі Стефан' BВd, л'в'аз с'зр'атат ші ка о рел'к'віе л'в'аз ден'с' не тронъ. Ат'в'н'че, тоатъ ад'в'пареа аз чер'т' се віе ф'и'вл' чел де Проніе п'зстр'ат. Чер'нат аз д'н'т'род'в'с' дн салъ не Петр'ъ, кариле прен'в'неа к'з есте кемат а історіа т'в'н'лареа ск'в'п'р'ей Іленей. К'т'ъ т'р'аре ші в'к'зр'іе аз прод'с' дн ад'в'паре д'н'с'ф'дошареа л'зі Петр'ъ, к'нд' м'т'в'с'а, л'в'нд'л'а де т'в'п' іаз презента, зік'нд'с: 'Еатъ ф'и'л'а! — Ачел ч'л' ад'м'ірас'с'р'ь маі п'н'нте негръ патриот'іс'м'л', енерг'іа ші фантеле апроде десуре каре аз фост рапортат Шентілічі, аз прор'в'г'т' дн згомотоасъ стр'гаре: „Іста'ї“. Б'т'р'н'н'і, кар'іи п'зр'т'аз дн а лор меморіе трес'с'г'р'іле челе т'в'р'еде але л'зі Стефан' BВd. не рек'в'поск'зр'ь репрод'с'е дн сізіономіа ачест'в'і, кариле се деосебеа де п'р'п'телеа с'з п'в'маі пр'н' о таліе маі д'налт'. Міх'л'а чел д'н'теіс' се апропіе де Петр'ъ ші с'зр'т'нд'л'а 'і зіс: „Prin ас'т' д'н'в'р'д'омаре ші д'н'к'іпаре чел д'н'т'в'іс' рек'в'поск'з не Петр'ъ де ф'и'з ал' л'зі Стефан' BВd ші адевр'ат монтеан ала трон'вл'зі Молдовеі: с'з тр'еант'і М'р'іа-та!“ Ачесте к'в'н'те, че д'н'ш'т' р'с'в'наз дн тоатъ ад'в'пареа, аз к'з'р'іс' не Петр'ъ де зіміре, тоатъ ас'т' с'челъ 'і се перъ зп віс, зп фарт'к'ъ, о ч'іміліг'зр'ь не д'н'д'л'еасъ, п'л'п'ь к'нд', д'зпъ че се ф'к'к' т'ч'ере. чет'нд'с'е дн аз'л'а т'з'т'лор док'в'мент'ла л'зі Стефан' BВd, аз десконеріт' л'зі Петр'ъ ші ад'в'р'ей тот' к'р'с'л' ачестей м'стеріоасе д'н'к'в'ц'зр'р'і, пр'н' каре с'в'аз овор'т' план'р'іле челе кр'імінале але Тротъшан'вл'зі ші але парт'зей сале; д'н'с'в' ачест' нелед'г'т', преф'к'к'нд'с'е, с'в'аз ар'ятат амъ д'н'к'п'т'ор'іс' ші ад'м'іг'г'ор'іс' ачест'в'і м'стер'іс' т'аре, ка зік'л'а іст'н'ч'осъ негръ т'в'г'в'іреа патр'іей.

Ас'т' в'р'ізъ т'в'р'еадъ ші неантентатъ, каре ар' ф'і атедіг' не ор'і ч'не алт'л', аз ар'ятат не ж'в'еле Петр'ъ дн тоатъ а са тар'іміе. Д'зпъ че аз трек'г' ачел д'н'т'в'іс' імпресіе, аз рост'г' к'т'р'ь Ad'v'паре:

„А к'зі ф'и'з т'в' кіеатъ, п'л'п'ь аз'і н'з ам' штізт, дар к'з с'нг' Молдован' сімг'з д'н' зіса к'нд' ам' в'зз'т' деара д'н'п'л'н'татъ дн непороч'ірі! дн ачест' sentiment ші дн іста м'стер'іс' рек'в'поск'з воінца л'зі D-Zeу, кариле іні д'н'п'в'не сарч'іна греа де а ап'р'а ші а д'н'г'в'рна дрент'р'іле д'н'к'л'катеале патр'іей, п'зтереа еі с'г'ъ дн зір'еа компатр'іод'лор, дн ас'те доу т'в'raz'н'с: дн с'ват'р'іле челе д'н'д'л'енте ші дн амор'л'а п'р'п'нд'лор патр'іей. De im

жървѣци ачесте, тѣ съпън вогълаи, еар деакъ есте
дигръ аста недивоире, рѣдѣци'ми зп пост ла
оасте, ка съ комватъ ши съ торъ неатръ апѣ-
рареа Молдовеи.“ — Жървѣтъ къ тоци, рѣсвѣтъ дин
аднарѣ, съ пѣшиѣтъ съв кондъчереа фѣилъи лѣи
Стефан ВВд, Домъла постръ!“ —

(Ва зрма.)

ЛА МОРМЪНТЪЛЪ

л в і

Ascians Mocioni de Fens,

каре а репосатъ дн 23/11 Маис 1854 дн етате
де 24 ани.

Нѣскѣтъ, съ 'мнарди лѣтинъ, ка раза чеа де сѣре
Дн междал верѣи дѣлче, ла цѣнѣлъ тез романъ,
Къзши, ловѣтъ де мѣрте, кѣм каде вер че флѣре,
Атинсѣн Маис де вртѣтъ, Мочѣони Лѣчианъ!

Дн тине перде асѣтъи романа тинерѣме
Знъ жѣне пѣинъ де дарѣри, знъ спѣригъ дѣооатѣ,
Дѣпрѣнсѣ дигръ шѣиѣде, къ тѣлѣтъ истѣциѣме,
Бѣсерѣна ши статѣлъ знъ стѣлѣтъ адевератъ!

Прекъм се десѣѣтеазъ дн сѣне грѣдѣнарѣлъ,
Вежандѣши помѣи веара де фѣрѣте дѣлѣрѣкаци;
Прекъм сѣрѣде дѣлче дн инѣтъ'ши пѣлѣгарѣлъ,
Къндъ спѣчеле сѣнтъ конте дн агрѣи сѣтѣпѣци:

Ашия сѣлта ши пѣнтѣлъ ла възвѣлъ тез пѣрѣнте,
Вежандъ не фѣи ши фѣи'ми вресѣвѣди ла сѣнѣлъ сѣв,
Пѣшѣндъ не а вртѣтеи вѣраре дѣнаѣнте
Спорѣндъ дн фанте възне, че пѣлѣкъ лѣи Дѣтнезѣс.

Къндъ вѣнтѣлъ прѣтѣвеара рѣсторѣнъ дин трѣнѣнъ
Копачѣи кѣрѣнци де зѣле, пѣ есте знъ че парѣ;
Къндъ дѣсѣ о прочѣлъ а сѣлѣлъ дин рѣдѣчѣнъ
Знъ арѣвѣре сѣлѣцѣтъ, не каде къ апарѣ.

Ашия пѣши къ тине, Мочѣони, крѣда мѣрте,
Тѣиндъ фѣръ крѣцѣаре алъ вѣдеѣи теале фѣрѣ.

Пе къндъ дорѣи къ сѣте, съ веѣи, че повъ сѣрте
Реаре ромѣнѣи дин лѣнгѣлъ еи дѣлѣрѣ!

Къндъ ѡстеа перде-знъ дѣче де кѣмпѣ, аъ де
марѣнъ.

Остѣши фѣиндъ дн лѣнтъ, дин инѣтъ'лъ лѣциѣнъ;
Къндъ мѣта 'ми пѣлѣде фѣилъѣ, че-авеа, съ о
сѣсѣдѣнъ

Ла тѣмпѣ де вѣтрѣнѣде, ноѣ тоци копѣтѣимѣтъ:

Сѣ поѣте, ка знъ тѣнерѣ, де тѣре-дѣсѣтѣтѣте,
Дин парѣеа знѣи понѣлъ, лѣнсѣтъ де парѣи вѣрѣвѣди,
Съ пѣ рѣсторѣкъ лѣкрѣимѣ не фѣдеде крѣратѣ,
Че шѣтѣ, че ва съ зѣкъ: патрѣони ши тѣченѣди?

А шѣтерѣсѣ фѣталѣтѣтеа дин сѣнѣлъ естеѣи цѣнте
Че фѣстѣ де лѣкъс ши помѣтъ, повѣдеѣтъ, стрѣ-
лѣчѣри,

Ка пѣ къндѣва пѣноѣци сѣпѣи мѣи а дѣкъ а мѣнте
Де глѣрѣа стрѣвѣнъ, де веѣилѣ тѣрѣри; —

Ма на погѣтъ съ шѣтеарѣ дин пѣнтѣи о сѣндѣре,
Чеи зѣкъ: „рѣкѣношѣтѣнѣ“ ши „пѣ те воѣи зѣта;“
Съ крѣдеѣ дѣр' Мочѣони, къ-ачѣеастѣ аминѣтѣре
Дин инѣтъ крѣратѣ, ши лѣрѣ лѣи о ва да! —

ДНДРЕПТАРЕ.

Дн Нр. 27 алъ Фѣѣѣи, дн верѣсѣлъ „ла торментѣлъ
лѣи Мочѣони.“

- 1) Дн строѣа 1. верѣсѣлъ 1 чѣтѣште:
„Ромѣнъ де вѣдѣ възпъ, дн тѣмпѣлъ Ромѣѣ
веѣе.“
- 2) Дн Строѣа а 2а чѣтѣште:
„Ка възвѣлъ ч' аѣ фѣстѣ рѣзѣнъ л' знъ понѣлъ
пѣрѣсѣтъ.“
- 3) Дн Строѣа а 3а верѣсѣл 1 зѣ:
„Авеастъ ни ноѣ ромѣнѣи дин глѣрѣа стрѣвѣнъ.“
- 4) Дн Строѣа а 7а вер. 2 зѣ:
„Дъндъ сѣте дѣперѣсѣ л' алъ постръ инѣтѣгѣтъ.“